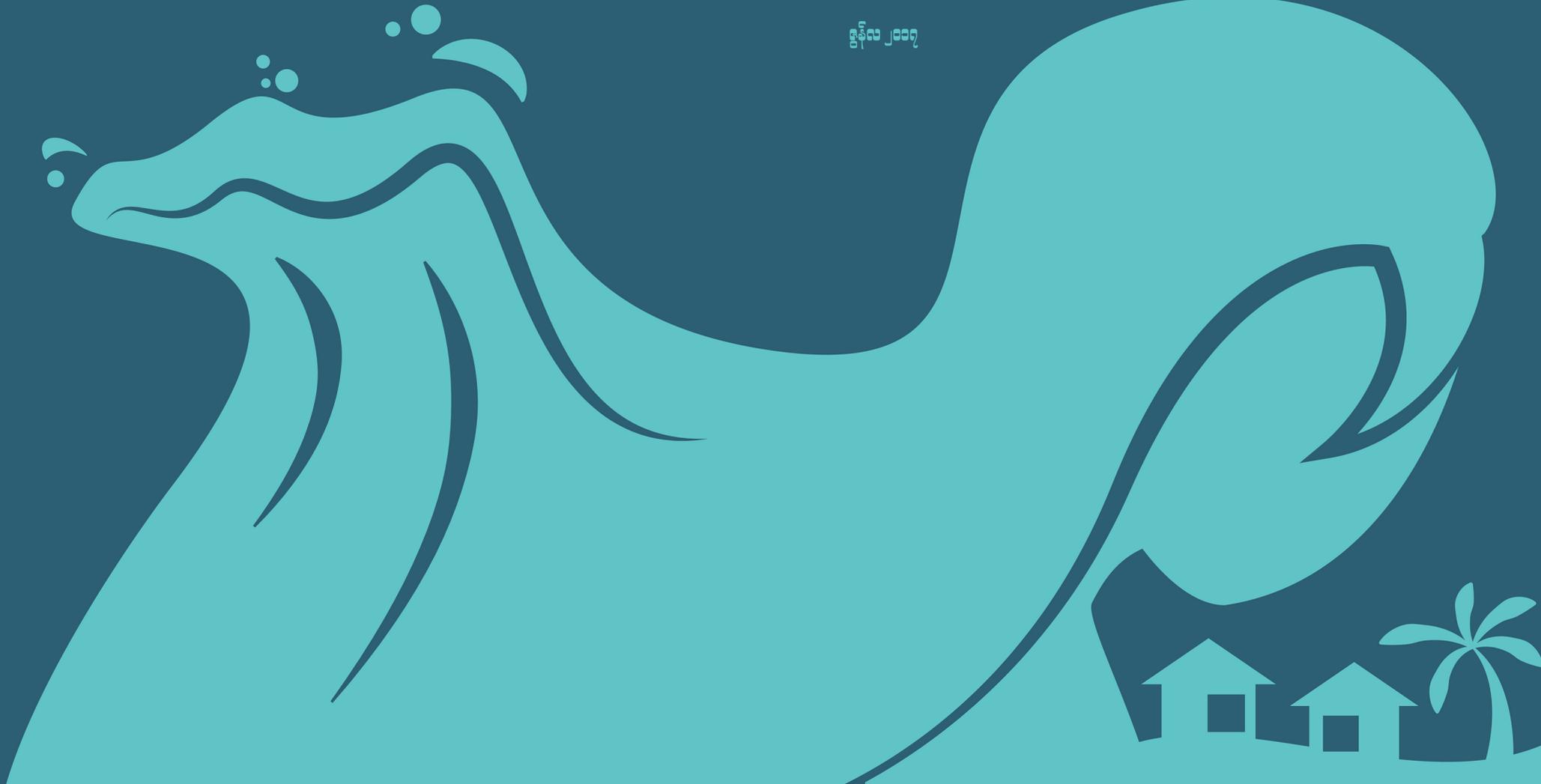

မြိုးစက်ငယ်လေးများ

၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျရောက်ခဲ့သည့် ရေဘေးအန္တရာယ် ကြုံတွေ့ရသော အခြေအနေတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ လိုအပ်ချက်များအား လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း

ဇွန်လ ၂၀၁၇

မိုးစင်္ကာလမ်းစတိုးဆိုင်များ
(စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် ၂၀၀၅)

ကျား၊ မ ရေးရာ ထန်းတူညီမျှရေးတွင်ရက်

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုကို ကျား၊ မ ရေးရာတန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်၊ မြန်မာမှ ထုတ်ဝေထားပါသည်။ စာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် မိမိတို့၏ အချိန်၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် စိတ်အားထက်သန်မှုတို့ဖြင့် စေတနာအပြည့်အဝထား ပြုစုရေးသားပေးခဲ့ပါသော ဒေါ်နန်းဖြူဖြူလင်းနှင့် ဒေါ်ခင်မမမျိုး၊ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားပေးပါသော ဒေါ်စန္ဒာသန့်တို့အား ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်မှ အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

The Gender Equality Network

Yangon, Myanmar

© All rights reserved

Printed in Yangon, Myanmar, June 2017

Cartoon Illustration By Nyan Kyal Say

Layout, Design by Shar Myar Htwe (Communications Team, GEN-CU)

မာတိကာ		၅။ ရေဘေးအန္တရာယ်အတွင်း ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ လစ်ဟာမှုများ	၃၇
အနှစ်ချုပ်	၂	၅. ၁။ ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လစ်ဟာမှုများ	၃၈
၁။ သုတေသန နည်းလမ်းများ	၃	၅. ၂။ စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ၏ အမြင်	၃၉
		၅. ၃။ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုဆိုင်ရာ လစ်ဟာမှုများ	၄၀
		၅. ၄။ ရေဘေးသင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ မျှော်လင့်ချက်များ	၄၁
၂။ အဓိက တွေ့ရှိချက်များ အနှစ်ချုပ်	၅	၆။ ကောက်ချက်ချခြင်းနှင့် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	၄၃
၂. ၁။ လတ်တလော လက်တွေ့လိုအပ်ချက်များ	၆	၆. ၁။ နိုင်ငံတော်အစိုးရသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	၄၄
၂. ၂။ ဗျူဟာကျသည့် ရေရှည်လိုအပ်ချက်များ	၇	၆. ၂။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	၄၅
၂. ၃။ ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်မှု၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများ	၈	၆. ၃။ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်များသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	၄၅
၂. ၄။ ကျား၊ မ ရေးရာ နှင့် ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လစ်ဟာချက်များ	၉	၆. ၄။ သုတေသနအဖွဲ့များသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	၄၇
၂. ၅။ အဓိက အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	၁၁	၆. ၅။ ရပ်ရွာအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	၄၇
၃။ အချက်အလက်ကောက်ယူခဲ့သောဒေသများနှင့် ကဏ္ဍအလိုက်လိုအပ်ချက်များ	၁၃		
၃. ၁။ အချက်အလက်ကောက်ယူခဲ့သောဒေသများ	၁၄		
၃. ၂။ ကဏ္ဍအလိုက် လိုအပ်ချက်များ	၁၅		
၄။ ကျား၊ မ ရေးရာ လိုအပ်ချက် အကဲဖြတ်ခြင်း ပင်မတွေ့ရှိချက်များ	၁၈		
၄. ၁။ မြင်သာသော လတ်တလော လက်တွေ့လိုအပ်ချက်များ	၁၉		
၄. ၂။ (ရေဘေးသင့်ဒေသများရှိ) မမြင်သာသော်လည်း ဗျူဟာကျသည့် ရေရှည်လိုအပ်ချက်များ	၂၆		
၄. ၃။ ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်၊ အကျပ်အတည်းဖြစ်မှု၊ အခွင့်အလမ်းနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ချေများ	၃၄		

အနှစ်ချုပ်

၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်း ပြင်းထန်သော မုတ်သုန်မိုးသည် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြား၌ ရေကြီးမှုများ၊ မြေပြိုမှုများကို ဖြစ်စေခဲ့ပြီး ယင်းသဘာဝဘေးဒဏ်ကြောင့် လူတစ်ရာ ကျော်သေဆုံးကာ၊ လူဦးရေ ၁.၆ သန်းကျော်သည် ယာယီရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရပြီး စိုက်ပျိုးမြေဧက ၁.၁ သန်းကျော် ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ပါသည်။¹

ဤလေ့လာသုံးသပ်မှုစာတမ်းသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် အများဆုံးကျရောက် ခဲ့သော² ချင်းပြည်နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်း ဒေသကြီးအတွင်းမှ မြို့နယ် ၈ မြို့နယ်ရှိ ကျေးရွာ ၁၆ ရွာမှ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသူ အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏ မြင်သာသောလက်ငင်း လိုအပ်ချက်များနှင့် မမြင်သာသောအဓိကလိုအပ်ချက်များကို ဦးတည်ကောက်ယူကာ ၎င်းတို့၏သဘောထားများ၊ စိန်ခေါ်မှုများ၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် စွမ်းရည်များကို ကျား၊ မ ရေးရာရှုတောင့်မှ ဆန်းစစ်အကြံပြုထားပါသည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် အနာဂတ်တွင် ကျား၊ မ ရေးရာ မတူညီသော လိုအပ်ချက်နှင့် စိန်ခေါ်မှုများ ကို ထည့်သွင်းအလေးထားစဉ်းစားကာ ပိုမိုထိရောက်သော သဘာဝဘေးအန္တရာယ် တုံ့ပြန်မှုလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်လာနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

¹ NNDMC (2015) Situation Report No. 6, National Natural Disaster Management Committee Republic of the Union of Myanmar, Naypyidaw, p.3

² Despite being severely affected by the floods, Arawaddy Division was not declared an emergency area and was therefore not included in the scope of this research.

သုတေသနနည်းလမ်းများ

ဤလေ့လာသုံးသပ်မှု စာတမ်းတွင် ရှိပြီးသားအချက်အလက်များကို စုစည်းခြင်းနည်းလမ်းနှင့် ကွင်းဆင်းကောက်ယူခြင်း နည်းလမ်းတို့ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ယင်းတွင် အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း၊ အဓိကသတင်းပေးနိုင်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း (KII)နှင့် ဖြစ်ရပ်မှန်အဖြစ်အပျက်များအား မေးမြန်းကောက်ယူခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ဤအကဲဖြတ်မှုကို ၂၀၁၅ခုနှစ် အောက်တိုဘာနှင့် နိုဝင်ဘာလများတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အဓိကတွေ့ရှိချက်များ၊ ရေဘေးတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတွင် ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် အကြံပြု တိုက်တွန်းချက်များ ဟူ၍ အဓိက အပိုင်း ၃ ပိုင်းအားဖြင့် တင်ပြထားပါသည်။

အဓိကတွေ့ရှိချက်များအနှစ်ချုပ်

၂. ၁။ လတ်တလော လက်တွေ့ လိုအပ်ချက်များ

- လေ့လာမှုပြုလုပ်ခဲ့သော ဒေသ ၄ ခုတွင် ချင်းပြည်နယ်နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်သည် မကွေးနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးများထက် အခြေခံအဆောက်အအုံများဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ၊ စွမ်းရည်နှင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များကို ပိုမိုတွေ့ရပြီး ချင်းပြည်နယ်သည် အလိုအပ်ဆုံးဖြစ်သည်။
- သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ ကြိုတင်သတိပေးကာကွယ်မှုစနစ် မရှိနေပါ။ သတင်းအချက်အလက်များကို ရေဒီယို၊ တီဗွီ၊ ဖုန်း၊ Facebook ကဲ့သို့သော လူမှုမီဒီယာများနှင့် မိုးလေဝသသတင်းများမှတစ်ဆင့် သိရှိကြရပါသည်။ အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများထက် ရေဘေးဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များကို ကြိုတင်သိရှိကြသည်။
- ရပ်ရွာဒေသအဆင့် အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် အစီအစဉ်ပြုလုပ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းများတွင် အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားပါ ဖယ်ချန်ထားခံရကြောင်းတွေ့ရသည်။
- ယာယီနေရာချထားမှုတွင် လိုအပ်သော ဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်ခြင်း၊ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတို့၏ မတူညီသော စိန်ခေါ်မှုများ၊ လိုအပ်ချက်များကို ဂရုပြုစဉ်းစားမှုတို့ မရှိခဲ့ပါ။ ယာယီနေထိုင်ရာနေအိမ်များသည် အမျိုးသမီးများအတွက် လုံခြုံမှုမရှိကြောင်း ကြားသိရသည်။

- ရိုးရာဓလေ့များအရ အမျိုးသားများသည် ဝင်ငွေရှာဖွေရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု ခံယူကျင့်သုံးကြသော်လည်း အမျိုးသမီးများသည် ဝင်ငွေရသည့်အလုပ်တာဝန်နှင့် အိမ်ထောင်တာဝန်နှစ်ရပ်စလုံးကို တစ်ပြိုင်နက်တည်းထမ်းနေကြရကာ အိမ်ထောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်တာဝန်များအားလုံးသည် အမျိုးသမီးများ၏ တာဝန် အဖြစ်သာ လုံးလုံး သတ်မှတ်ထားကြသည်။

- အမျိုးသမီးအများစုသည် သွေးတိုး၊ တုပ်ကွေး၊ ရာသီသွေးနှင့် သားအိမ်ပြဿနာ များ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးမှုများနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ လိုအပ်လျက်ရှိသည်။

၂. ၂။ ဗျူဟာကျသည့် ရေရှည်လိုအပ်ချက်များ

- အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် လက်လှမ်းမီစေမှုနှင့် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့အတွက် အဓိကအထားအဆီးမှာ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်စံနှုန်းများနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများ၊ တရားသေအယူအဆများ ဖြစ်သည်။ ယင်းကို အမျိုးသားကြီးစိုးသော ဓလေ့ထုံးစံ ကျင့်သုံးမှုရှိသည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ အထူးသဖြင့် ချင်းပြည်နယ်တွင် ပိုမိုတွေ့ရသည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုရယူရန် အိမ်ထောင်သည် ချင်းအမျိုးသမီးများသည် ခင်ပွန်း၏ ခွင့်ပြုချက်ကို ရရှိရန်လိုအပ်သည်။

- လေ့လာမှုတွင် ပါဝင်သည့် လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများတွင် အမျိုးသမီးများသည် ဦးဆောင်သည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် မပါဝင်ဘဲ နောက်လိုက်အဖြစ်၊ ပံ့ပိုးသူအဖြစ်နှင့်သာ ပါဝင်ရလေ့ရှိသည်။

- အမျိုးသားများက ၎င်းတို့သည် အမျိုးသမီးများထက် ပို၍ဗဟုသုတရှိသော၊ ဆုံးဖြတ်နိုင်သော၊ ဦးဆောင်နိုင်သောသူများဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူကြကာ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများတန်းတူ ယင်းကဲ့သို့သော အရည်အသွေးများ မည်သို့မျှ မရှိနိုင်ဟု ယူဆကြသည်။

၂. ၃။ ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ အန္တရာယ် ကျရောက်လွယ်မှု၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများ

- အမျိုးသမီးများသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သော အခွင့်အာဏာနည်းပါးခြင်း၊ သတင်း အချက်အလက်၊ အဆက်အသွယ်ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်မှု အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် အမျိုးသားများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပိုမိုဒုက္ခရောက်ကာ အခက်ကြုံကြရသည်။

- အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် သက်တမ်းတိုးခြင်းသည် လုပ်ဆောင်မှု အဆင့်ဆင့်ကို ဖြတ်ကျော်ရခြင်း၊ ငွေပေးရခြင်းနှင့် မြို့နယ်ရုံးများအထိ သွားရောက် လုပ်ဆောင်ရခြင်းတို့ကြောင့် အလွန်ခက်ခဲသည်ဟု ဖြေဆိုသူတိုင်းမှပြောကြသည်။

- တွေ့ရှိချက်များက အမျိုးသားများသည် ၎င်းတို့၏မိသားစုအတွင်းမှ အမျိုးသမီးများ၏ သွားလာမှုနှင့် လူမှုဆက်ဆံရေးတို့အပေါ် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများ ပြုလုပ်လေ့ ရှိကြပြီး၊ အမျိုးသမီးများကိုယ်၌ကလည်း ယင်းကို ခင်ပွန်းဖြစ်သူ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ဇနီးမယားအနေဖြင့် နာခံရမည့်အနေအထားအဖြစ် ရှုမြင်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးအပါအဝင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအနေဖြင့် ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ သဘောတရားများကို ကောင်းစွာ နားလည်သဘောပေါက်နေမှုမရှိကြောင်းပြဆိုသည်။

၂. ၄။
ကျား၊ မ ရေးရာနှင့်
ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ
လစ်ဟာချက်များ

- နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် သဘာဝ
 ဘေးအန္တရာယ် စီမံဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ
 နည်းဗျူဟာများ၊ အစီအစဉ်များ
 ချမှတ်ဆောင်ရွက်နေသော်လည်း
 ကောင်းမွန်ထိရောက်သည့် ဗျူဟာပြောကသော
 မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်မှု
 မရှိခြင်းကြောင့် လက်တွေ့တွင် အောက်ခြေရှိ

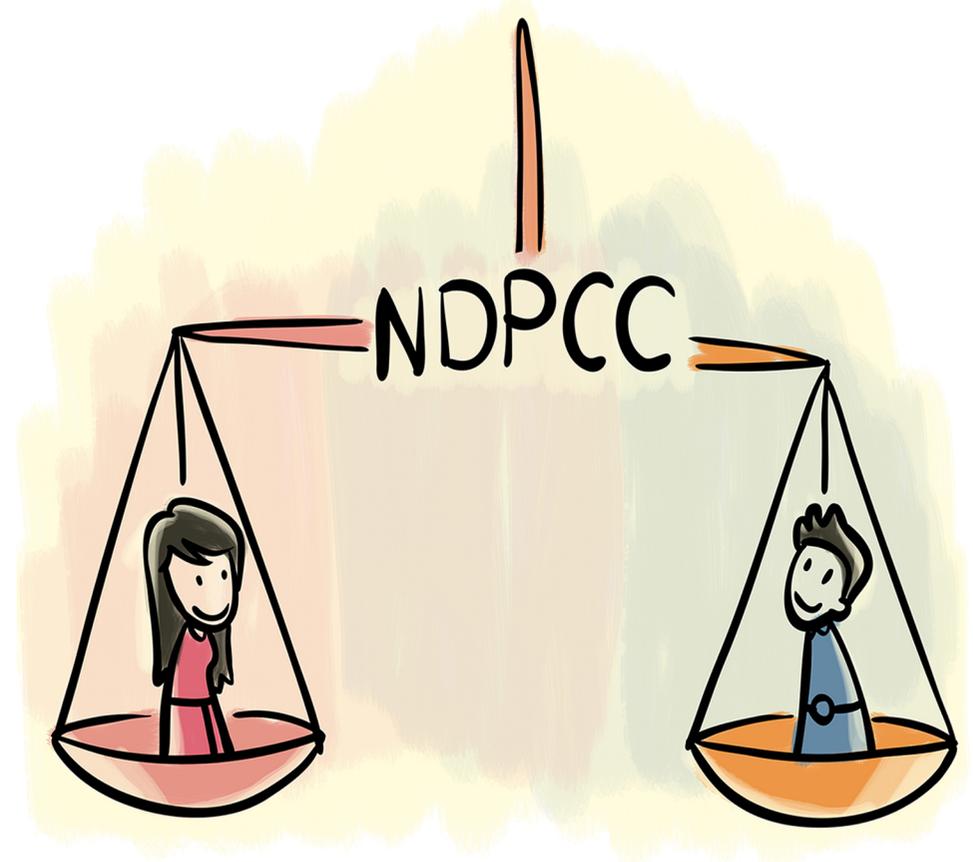
ပြည်သူများ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို မိမိတို့ဇာတာ သင့်လျော်သလို
 ဖြေရှင်းတုံ့ပြန်နေကြရသည်။

- အစားအစာနှင့် ရေပေးဝေမှုမရှိခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ အထူးအားဖြင့်
 စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပေးခြင်းနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများမရှိခြင်းသည်
 အဓိကလစ်ဟာချက်များဖြစ်ကြသည်။
- အမျိုးသမီးလူမှုရေးလုပ်သားများနှင့် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများသည် ရေဘေးအန္တရာယ်
 တုံ့ပြန်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် ဟန့်တားတားမြစ်မှုများကို
 တွေ့ကြုံခဲ့ကြရသည်။

၂. ၅။ အဓိက အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

- အမျိုးသားသဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီ NDPCC ၏ မူဝါဒများကို ကျား၊ မ ရေးရာအမြင် ထည့်သွင်းနိုင်ရန်အတွက် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာအမြင် ထည့်သွင်းခြင်းအတွက် နိုင်ငံရေးအရ စစ်မှန်သောတာဝန် ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေချထားပေးရန်၊ NDPCC တွင် ကျား၊ မ ရေးရာအတွက် တာဝန်ခံပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ခန့်အပ်ထားရန်
- Inter-Agency Standing Committee (IASC) ၏ the Protection of Persons in Situations of Natural Disasters (2011) ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းသုံး လမ်းညွှန်ချက်များ၊ ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ အသုံးပြု လုပ်ဆောင်နေမှုများအပေါ် ကြီးကြပ်မှုပေးရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု၏ ကောင်းမွန်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အတွေ့အကြုံများ ဖလှယ်နိုင်ရန် နိုင်ငံတကာ၊ ဒေသတွင်းနှင့် ဒေသန္တရဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများ၊ ဖိုရမ်များ ကျင်းပနိုင်ရေးစုစည်းဆောင်ရွက်ရန်
- သဘာဝဘေးအန္တရာယ် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ ကောင်းမွန်သော လုပ်ထုံး လုပ်နည်း အတွေ့အကြုံများ သင်ခန်းစာများအပေါ် သုတေသနများ ဆက်လက် လုပ်ဆောင်ရန်
- ရပ်ရွာလူထုများ၊ ပညာရှင်များနှင့်တိုင်ပင်၍ မတူညီသောအုပ်စုများ၏ လိုအပ်ချက် များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှု၊ ဝန်ဆောင်မှုများကို တန်းတူလက်လှမ်းမီမှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာ၌ တန်းတူပါဝင်ခွင့်ပေးမှုတို့ သေချာစေရန်

၃

အချက်အလက်ကောက်ယူခဲ့သော ဒေသများနှင့် ကဏ္ဍအလိုက် လိုအပ်ချက်များ

၃. ၁။ အချက်အလက်ကောက်ယူခဲ့သောဒေသများ

အစီရင်ခံစာအရ ရေဘေးသင့်ကာလအတွင်း လူပေါင်း တစ်ရာကျော် သေဆုံးကာ ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် ၁.၆ သန်းကျော်နှင့် ပျက်စီးစိုက်ပျိုးမြေဧက ၁.၁ သန်းကျော်၊ ပျက်စီးအိမ်ခြေ ငါးသိန်းခန့် ရှိခဲ့ကာ ဘဏ္ဍာငွေမြန်မာကျပ် ၂၃၁.၃ သန်းခန့်ဆုံးရှုံးခဲ့သည်။^၃ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနောက်ဖက်ကမ်းရိုးတန်းဒေသရှိရခိုင်ပြည်နယ်သည် ပျက်စီးစိုက်ပျိုးမြေအမြင့်ဆုံးဒေသဖြစ်ခဲ့ပြီး၊ စုစုပေါင်းပျက်စီးစိုက်ပျိုးမြေများ၏ ၃၁% ရှိပါသည်။^၄ မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်းဒေသရှိ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ချင်းပြည်နယ်ကိုလည်း သဘာဝဘေးဒဏ် ထိခိုက်မှုအမြင့်ဆုံးဒေသများအဖြစ် နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၏ အနောက်ဖက်ခြမ်းဒေသများသည် ထိခိုက်မှုအများဆုံးဖြစ်ခဲ့သည်။

^၃ NNDMC, p.3
^၄ ibid, p. 7

၃.၂။ ကဏ္ဍအလိုက် လိုအပ်ချက်များ

၃.၂.၁။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် လုပ်သားကဏ္ဍ။ ။ ဤလေ့လာမှု၏ ဦးတည်ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး (၄) ခုသည် ရေမြေတောတောင် သဘာဝ အခြေခံများကွဲပြားကြသကဲ့သို့ စိုက်ပျိုးမှုပုံစံနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု ပုံစံများလည်း မတူညီကြပေ။ ယင်းဒေသ ၄ ခုစလုံးတွင် အမျိုးသမီးလူဦးရေသည် အမျိုးသားလူဦးရေထက်ပိုများပြီး အမျိုးသမီးဦးဆောင်သော အိမ်ထောင်စုသည် ၂ % မှ ၂၅% အထိရှိပါသည်။^၅ အိမ်ထောင်စုဝင်အားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော်ရှိသည့် အမျိုးသမီးများသည် လယ်ယာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို အဓိကထား၍လုပ်ကိုင် နေကြသူများဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ စိုက်ပျိုးမြေဧကပေါင်းများစွာနှင့် မျိုးစေ့များ

ပျက်စီးမှု၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ဝက် များသေဆုံးမှု စသည်တို့သည် အမျိုးသမီးများ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးဦးဆောင်သော အိမ်ထောင်စုများကို လွန်စွာထိခိုက်နှစ်နာစေပါသည်။ ရာသီအလိုက် စိုက်ပျိုးရေးလက်လုပ်လက်စားလုပ်သားအများစုဖြစ်သော အမျိုးသမီး များအတွက် ယင်းအလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းကို ဆုံးရှုံးခြင်းသည် အမျိုးသားများ ထက်ပို၍ အထိနာစေပါသည်။^၆

၃.၂.၂။ နေအိမ်ကဏ္ဍ။ ။ ရေကြီးမှုနှင့် မြေပြိုမှုများကြောင့် သဘာဝဘေးဒဏ် သင့်ဒေသရှိ နေအိမ်အဆောက်အဦများ ငါးသိန်းကျော်ခန့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ကြရာ၊^၇ ယာယီနေအိမ်များတွင် နေစရာအလုံအလောက်မရှိဘဲ နေထိုင်ရသောအခြေအနေ သည် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏ လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက် နေပြီး၊ ကျား၊ မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် လိင်လုပ်သားများအဖြစ် လူကုန်ကူး ခံရမှုများကို ဦးတည်နေပါသည်။

၃.၂.၃။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ။ ။ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ချက်များ အရ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဌာန ၂၂၄ ခု ပျက်စီးကာ၊^၈ ရေဘေးသင့်ပြည်သူများ တွင် ငါးနှစ်အောက်ကလေးတစ်သိန်းခွဲကျော်၊ နို့တိုက်မိခင်နှင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင် အမျိုးသမီးခြောက်သောင်းကျော်ပါဝင်ရာ အထူးသဖြင့် ငါးနှစ်အောက်ကလေးများ သည် အာဟာရချို့တဲ့မှုဒဏ် ပိုမိုခံရနိုင်ခြေရှိပြီး၊ ယင်းအာဟာရချို့တဲ့မှုသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ၄ ခု၏ အဓိကပြဿနာဖြစ်နေကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာအရ အာဟာရဖြည့်တင်းမှု အစီအစဉ်များအတွက် ရန်ပုံငွေလိုအပ်ချက်နှင့် ရေသန့်ဆေးပြားများ ကုန်ကြမ်း ပြတ်လပ်မှုသည် စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်သည်။^၉

^၅ Ibid, p.31
^၆ NNDMC, p. 6
^၇ <http://www.msf.org/article/myanmar-flood-victims-vulnerable-dengue-fever>
^၈ WHO (2015) Emergency Situation Report (SR-3), 17 August, 2015, p.3

^၅ Ministry of Agriculture (2015) Crop Production Report, March 15

၃.၂.၄။ ပညာရေးကဏ္ဍ။ ။ ရေဘေးအတွင်း ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုရှိခဲ့သော စာသင်ကျောင်းပေါင်း လေးထောင်ကျော်အနက် ခြောက်ရာခန့်သည် လုံးဝပျက်စီးခဲ့ရပါသည်။^{၁၀} ရခိုင်ပြည်နယ်သည် ထိခိုက်မှုအများဆုံးဖြစ်ပြီး စာသင်ကျောင်းပေါင်း သုံးရာခန့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့သည်။^{၁၁} ရေဘေးအလွန်ကာလများ၌ စာသင်ကျောင်းများကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ သန့်ရှင်းခြင်း၊ စာအုပ်များ၊ ကျောင်းဝတ်စုံများ၊ စာရေးကိရိယာများနှင့် ကျောင်းတွင်းအာဟာရပံ့ပိုးမှုအစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော်လည်း၊ ရေဘေးသင့်မိန်းကလေးငယ်များ ကျောင်းပြန်တက်စေရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်မှုများကိုမူ မတွေ့ရပါ။

^{၁၀} IOM (2015) Myanmar: 2015 Floods IOM Response, September 8 2015, p.1

^{၁၁} IOM (2015), Myanmar: Situation Report. August 2015, p.3

၄

ကျား၊ မ ရေးရာ လိုအပ်ချက်အကဲဖြတ်ခြင်း ပင်မတွေ့ရှိချက်များ

၄. ၁။ မြင်သာသော လတ်တလော လက်တွေ့လိုအပ်ချက်များ

သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်သောအခြေအနေများတွင် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများတွင် မတူညီသော ကျား၊ မ ရေးရာ လိုအပ်ချက်များရှိကြသည်။ လူသားဆိုင်ရာ အခြေခံ လိုအပ်ချက်များတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးလိုအပ်ချက် တူညီကြသော်လည်း၊ ကျား၊ မ ကွဲပြားမှုကို အခြေခံကာ မတူညီသော သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှု၊ ကွန်ရက် ချိတ်ဆက်မှု၊ မတူညီသော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စများ၊ သွားလာလှုပ်ရှားမှုများသည် သဘာဝဘေးဒဏ် အလွန် ကာလများတွင် (အမျိုးသမီးများကို) ပို၍ ကြီးမားသော အကျပ်အတည်း၊ စွန့်စားမှုနှင့် အခက်အခဲများ ဖြစ်စေရန် ဦးတည်နေပါသည်။ မြင်သာသော လတ်တလောလိုအပ်ချက် များမှာ-

၄.၁.၁။ သတင်းအချက်အလက်များအား ကြိုတင်သတိပေးခြင်း။ ။ သတင်း အချက်အလက်များအား တရားဝင်ကြိုတင်သတိပေးသည့် စနစ်မရှိခဲ့ကြောင်း အများစုကဖြေဆိုသည်။ ဤလေ့လာမှု၏ ဦးတည်ဒေသ ၄ ခု အနက် သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်လေ့ရှိသော ရခိုင်ဒေသတွင် ယခင်အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများကို အားသာချက်အဖြစ် မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ ဒေသခံများသည် တရားဝင်မဟုတ်သည့် လူမှုကွန်ရက်မှ သတင်းများအပေါ် မှီခိုခဲ့ရသည်။ သတင်းအချက်အလက်များကို အခြားရွာသားများ၊ ရေဒီယို၊ တီဗွီ၊ တယ်လီဖုန်းမက်ဆေ့ချ်၊ လူမှုမီဒီယာနှင့် ရာသီဥတုခန့်မှန်းချက် ထုတ်ပြန်ခြင်းများ မှတစ်ဆင့် သိရှိကြပြီး ရေဒီယိုနှင့် တီဗွီသည် အဓိကကျပါသည်။ အချို့နေရာများတွင် မြို့နယ်အာဏာပိုင်များထံမှ သတင်းများရရှိခဲ့သည်ဆိုသော် လည်း သတင်းအချက်အလက်များ ရနိုင်ချေကွဲပြားနေခြင်း၊ ဒေသအာဏာပိုင်များနှင့် ဒေသခံများအကြား သတင်းဆက်သွယ်မှုလမ်းကြောင်းမရှိခြင်း၊ အရေးပေါ်အခြေအနေ သတိပေးခြင်းဆိုင်ရာ အစီအမံများမရှိခြင်း၊ တရားဝင် စနစ်တကျနှင့် စုစည်းမှုရှိသော တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ မရှိခြင်းမှာ ထင်ရှားပါသည်။ သွားလာလှုပ်ရှားမှု နည်းပါးသော မသန်စွမ်းများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များသည် သတင်းအချက်အလက် ရရှိမှု အနိမ့်ဆုံးဖြစ်သည်။ မည်သည့် ရေဘေးကယ်ဆယ်ရေးစခန်းတွင်မှ အမျိုးသမီး များ၏ သွားလာမှုဆိုင်ရာမြေပုံများ၊ ကျား၊ မ ရေးရာ ရှုဒေါင့်မှ လိုအပ်ချက်များကို စနစ်တကျ ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပြုစုထားခြင်းများမရှိပါ။ ဦးတည်ဒေသအားလုံးတွင် အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများထက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ပိုမိုထိတွေ့မှု ရှိကြကာ လူမှုကွန်ရက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်ကြသည့်အတွက် အမျိုးသားအများစုသည် အရေးပေါ် အခြေအနေ သတိပေးသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အမျိုးသမီးများထက် ပိုမိုသိရှိကြသည်။ လုပ်အားခွဲဝေမှု မညီမျှသောပုံစံကို အခြေခံကာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အမျိုးသမီးများ၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှုနှင့် သတင်းအချက်အလက် ရရှိမှုအတွက် အကန့်အသတ်ရှိနေခြင်းများသည် ရေဘေးဒဏ်တွေ့ကြုံလာရသောအခါ အမျိုးသမီး များအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်လွယ်မှုများ၊ ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဖြစ်လာပါသည်။

၄.၁.၂။ အရေးပေါ်အခြေအနေဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှု။ ။ အရေးပေါ်အခြေအနေ အတွက် ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ခြင်းတို့တွင် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ ကွဲပြားပါသည်။ အမျိုးသမီးများမှာ အစာရေစာနှင့် အဝတ်အစား ထုပ်ပိုးခြင်း၊ ကလေးနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအား ကူညီစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် အခြားအိမ်မှုကိစ္စများကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အမျိုးသားများမှာ လုံခြုံသောနေရာ ရှာဖွေခြင်း၊ အိမ်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ရာသီဥတုခန့်မှန်းခြင်း၊ ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကယ်ဆယ်ရေးဆိုင်ရာများ စီမံခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ကြသည်။ အရေးကြီးသော စာရွက်စာတမ်းများ သိမ်းဆည်းခြင်း၊ လုံခြုံမှုရှိပြီး အန္တရာယ်ကင်းသည့် ခိုနားရန်နေရာရွေးချယ်ခြင်းတို့ကို အမျိုးသားများက တာဝန်ယူကြသည်မှာ အမျိုးသမီးများသည် ယင်းတာဝန်များကိုယူနိုင်ရန် လုံလောက်သော ဗဟုသုတမရှိဟု ယူဆသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အချို့လူငယ်ပိုင်းမှလွဲ၍ အရေးပေါ်အခြေအနေ

တုံ့ပြန်မှုဆိုင်ရာ အသိပညာ မရှိသလောက်ဖြစ်နေသည့် အခြေအနေတွင် ထိရောက် မှုမရှိသော ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး အစီအစဉ်များကြောင့် ရေဘေးသင့် ပြည်သူများသည် မိသားစုဆွေမျိုးသားချင်းများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအပေါ်၌သာ မှီခိုကြရပါသည်။ ရပ်ရွာလူထုခေါင်းဆောင်ပိုင်းမှ ကြီးမှူးပြုလုပ်သော အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်များချမှတ်မှုတွင် အမျိုးသားရော၊ အမျိုးသမီးများကိုပါ ပါဝင်စေခြင်းမပြုပဲ ဖယ်ထားခြင်းခံကြရသည်။

၄.၁.၃။ ခိုလှုံရာနေရာနှင့် လုံခြုံရေး။ ။ လေ့လာမှု၏ ဦးတည်ဒေသများတွင် ရေဘေးကာလအတွင်း ရေဘေးသင့်ပြည်သူများ ဘေးကင်းလုံခြုံစွာ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်နိုင်သည့် သင့်လျော်သော နားခိုရာအဆောက်အအုံမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရေဘေးသင့်သူများသည် စာသင်ကျောင်းများ၊ မိတ်ဆွေသားချင်းတို့၏ အိမ်များနှင့် ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများတွင် ယာယီခိုလှုံကြရသည်။ ၎င်းနေရာများမှာ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအတွက် ယေဘုယျအားဖြင့် လုံခြုံသည်ဟု မြင်နိုင်သော်လည်း အမျိုးသမီးများအတွက် သီးသန့်အခန်း သို့မဟုတ် အကာအရံ မရှိခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအတွက် သီးသန့်လိုအပ်သော လုံခြုံရေးကို လျော့ကျ စေပါသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများအတွက် ရေချိုးရန်နေရာ မလုံခြုံခြင်း၊ လစဉ်သုံးပစ္စည်းလဲလှယ်ရန် နေရာ၊ အိမ်သာ မလုံလောက်ခြင်း၊ ညအခါ လျှပ်စစ်မီး မရှိခြင်း၊ ချက်ပြုတ်ရန် နေရာနှင့် မီးဖိုမရှိခြင်း၊ လူအများနှင့် ထူထပ်ပြတ်သိပ်စွာ နေခြင်းတို့ကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မလုံခြုံမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုနှင့် မသန်စွမ်းများကို ဦးစားပေး ရသည် ဖြစ်သောကြောင့် အမျိုးသားအများစုမှာ အိပ်ရန်နေရာမရှိကြပေ။

အချို့သည်လေ့ပေါ် (ရခိုင်တွင်) နှင့် အချို့မှာမြေကြီးပေါ် (မကွေးနှင့် စစ်ကိုင်း)တွင် မြွေပါးကင်းပါး အန္တရာယ်များအကြား အိပ်စက်ရသည်။ ကယ်ဆယ်ရေးစခန်းများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာအပေါ်အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများ မရှိပါဟုဆိုကြသော်လည်း၊ ဓလေ့ထုံးစံနှင့် လူမှုစံနှုန်းများအရသော်လည်းကောင်း၊ အကြမ်းဖက်မှု၏ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ကို သဘောပေါက်နားလည်မှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့်သော်လည်းကောင်း ထိုကဲ့သို့ဖြေကြားခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ရေဘေးအလွန်ကာလ နေရပ်ပြန်ရန်နှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရန်အတွက် ဆုံးဖြတ်ရာတွင်မူ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသား များနှင့်အတူ ပူးပေါင်းဆုံးဖြတ်ကြကြောင်းတွေ့ရသည်။

၄.၁.၄။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှု။ ။ လေ့လာမှု ဦးတည်ဒေသ ၄ ခုတွင် ရေဘေးအလွန်ကာလများ၌ အပိုဝင်ငွေရရှိနိုင်မှုဆိုင်ရာ အလုပ်အကိုင်အခြေအနေ အနည်းငယ်အပြောင်းအလဲဖြစ်သည်မှအပ ပင်မအသက် မွေးဝမ်းကြောင်းမူပုံစံမှာ အပြောင်းအလဲမရှိပါ။ ထူးခြားသည်မှာ သွားရောက် လေ့လာခဲ့သော ရခိုင်ပြည်နယ် ဦးတည်ဒေသတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုအတွက် အကူအညီပေးနေသည့်အဖွဲ့အစည်းများ မရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။

၄.၁.၅။ အရေးပေါ်ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု လက်လှမ်းမီခြင်း။ ။ လေ့လာမှုဦးတည် ဒေသများ၌ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ နည်းပါးနေသည်သာမက ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ပစ္စည်းကိရိယာများလည်း ချို့တဲ့နေသည်မှာ အထင်အရှားဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ တပ်မတော်ဆေးအဖွဲ့များ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်နေသော်လည်း လုံလောက်မှုမရှိပါ။ အဓိက အကြောင်းရင်းမှာ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲခြင်းနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး မလုံလောက်ခြင်း တို့ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးအများစုတွင် သွေးတိုး၊ တုပ်ကွေး၊
သားအိမ်နှင့်ပတ်သက်သောရောဂါများ
စသည့် ခန္ဓာကျန်းမာရေးပြဿနာများ
ရှိသကဲ့သို့ စိတ်ဓာတ်ကျခြင်းကဲ့သို့သော
စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများလည်း
တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့်
အမျိုးသမီးများအတွက်
ခန္ဓာကျန်းမာရေးအတွက်သာမက
စိတ်ကျန်းမာရေးအတွက်ပါ
ဝန်ဆောင်မှုများလိုအပ်သည်။

ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေသောအခြားအကြောင်းတစ်ခုမှာ သန့်ရှင်းသောသောက်သုံးရေ
မရှိခြင်း သို့မဟုတ် မလုံလောက်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ရေဖြန့်ဝေခြင်းနည်းစနစ်မရှိပါဘဲ
မိုးရေ၊ မြစ်ချောင်းရေများကို အဓိကမှီခိုကြရသည်။

၄.၁.၆။ ပညာရေး လက်လှမ်းမှီမှု။ ။ ရေဘေးဒဏ်ကြောင့် လေ့လာမှုဦးတည်ဒေသ
၄ ခုရှိ စာသင်ကျောင်းများနှင့်အတူ ကျောင်းအိမ်သာများပါ ပြိုကျပျက်စီးခဲ့သည်။
ချင်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ကျောင်းအားလုံးနီးပါး (၉၀%) ပျက်စီးခဲ့သည်။

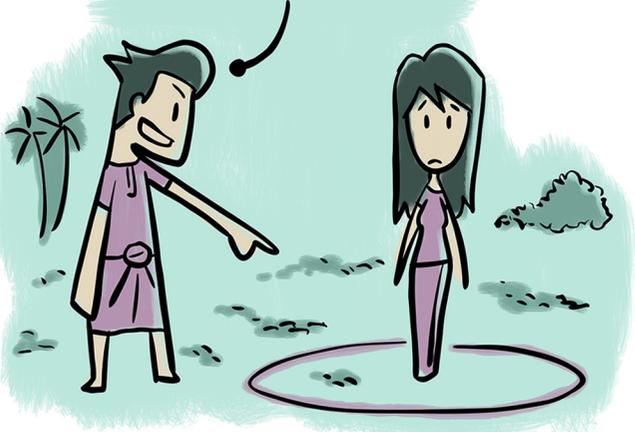
ပညာရေးအတွက် အဖွဲ့အစည်းများမှ
အကူအညီများ ပေးနေကြသော်လည်း
ဆရာ/ဆရာမများ အထူးလိုအပ်နေ
သည်နည်းတူ ကျောင်းစာသင်ခုံများ
လုံလောက်မှုမရှိခြင်းကို တွေ့ရသည်။
ကျောင်းအိမ်သာများတွင် ရေမရှိခြင်း
သည်လည်း ကျောင်းကျန်းမာရေး
အခြေအနေကို ဆိုးရွားစွာထိခိုက်
စေသည်။

၄. ၂။ (ရေဘေးသင့်ဒေသများရှိ) မမြင်သာသော်လည်း ဗျူဟာကျသည့် ရေရှည်လိုအပ်ချက်များ

မမြင်သာသော်လည်း ဗျူဟာကျသည့် ရေရှည်လိုအပ်ချက်
များသည် ကျား၊ မ ရေးရာ ပုံသေကားကျသတ်မှတ်ချက်များ၊
လူမှုစံနှုန်းများကို ကျင့်သုံးမှုပုံစံများနှင့် ဆက်နွယ်မှုရှိပါ
သည်။ ယင်း ကျား၊ မ ရေးရာ ပုံသေကားကျသတ်မှတ်ချက်နှင့်
ကျင့်သုံးမှုများသည် သိမ်မွေ့နက်နဲပြီး မမြင်သာသော်လည်း
သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ စီမံချက်များရေးဆွဲခြင်း၊
ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ တုံ့ပြန်ခြင်းနှင့်
ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု
ရှိပါသည်။ လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေးစံနှုန်းများကြောင့်
နားခိုရာနေရာနှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများ အခက်
ကြုံကြရသည်။ မတူညီသောအမြင်များ ရှိသော်လည်း
အမျိုးသမီးများသည် ဘုန်းကြီးကျောင်းနှင့် မသက်ဆိုင်
ဟူသောအမြင်များသည် အရေးပေါ်အခြေအနေတွင်ပင်
ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့်
ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် လက်လှမ်းမှီစေမှုနှင့် ၎င်းတို့၏
ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့အတွက် အဓိကအတားအဆီးမှာ လူမှု
အဖွဲ့အစည်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးစံများ၊ ပုံသေ
ကားကျ အယူအဆများဖြစ်ကြောင်း၊ ယင်းကို အမျိုးသား
ကြီးစိုးသော ဓလေ့ထုံးစံ ကျင့်သုံးမှုရှိသည့် လူမှုအသိုင်း
အဝိုင်းဖြစ်သော တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အထူးသဖြင့်
ချင်းပြည်နယ်တွင် ပိုမိုတွေ့ရသည်။

အဲဒါ နှင့်နေရာ... ကျန်တာ ငါ့နေရာ
နေရာ ၁ ခု ရတာချင်း တူတူပဲ

၎င်းတို့၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ကျေးရွာတွင် ကျား၊ မ
တန်းတူညီမျှမှုရှိပြီးဖြစ်၍ မည်သို့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု
များကိုမျှ လုပ်စရာမလိုဟူသောအမြင်ကို စစ်ကိုင်းတိုင်း
ဒေသကြီး အဓိကသတင်းပေးဖြေဆိုသူ (KII) အားလုံးတွင်
တွေ့ရသည်။ အကဲဖြတ် ဦးတည်ဒေသများအားလုံးတွင်
အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍများကွာခြားမှု၊
အခွင့်အလမ်းမတူညီမှုများ ရှိနေကြောင်း တစ်သမတ်တည်း
တွေ့ရသည်။ မမြင်သာသော်လည်း ဗျူဟာကျသည့်ဖော်ပြပါ
ကျား၊ မ ရေးရာ ရေရှည်လိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်
ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အနာဂတ်တွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်၊
အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှု၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး
ဝန်ဆောင်မှု၊ ကျား၊ မ ရေးရာအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု
ဆိုင်ရာပြဿနာများကို ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်
ဖြစ်သည်။

၄.၂.၁။ ကျား၊ မ ရေးရာ အခန်းကဏ္ဍများ။ ။ အမျိုးသမီးများသည် ဝင်ငွေ
ရှာဖွေရာ၌ အမျိုးသားများနှင့် ခိုးတူပေါင်ဖက် ရှာဖွေကြရသော်လည်း အိမ်ထောင်
တာဝန်နှင့် အိမ်မှုကိစ္စများတွင်မူ အမျိုးသားများ၏ ပါဝင်ကူညီမှုမှာ ၁၀% ခန့်သာ
ရှိသည်။ လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်၌ အမျိုးသားသာမကအမျိုးသမီးပါ ပါဝင်ဆောင်ရွက်
ကြသော်လည်း ဦးဆောင်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်မှုကို အမျိုးသားများကသာရယူထားကာ
အမျိုးသမီးများမှာ နောက်လိုက်အနေနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ပံ့ပိုးသူအနေနှင့်
သော်လည်းကောင်း ပါဝင်လေ့ရှိကြသည်။ သို့သော် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှု
ကဏ္ဍနှင့် အဆင့်သည် နေရာဒေသနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအလိုက်ကွာခြားပါသည်။

ငါ့နောက်လိုက်ခဲ့

၄.၂.၂။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာ ရေရှည်လိုအပ်ချက်များ။ ။ တွေ့ရှိချက်
များအရ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာ
လိုအပ်ချက်များမှာ ခြုံငုံကြည့်လျှင် များသောအားဖြင့်တူညီပါသည်။ ရေဘေးကာလ
မတိုင်မီကပင် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်ကိုင်မှုများရှိခဲ့ပြီး လေ့လာမှုပြုလုပ်ခဲ့သောဒေသများ
အကြား ကွဲပြားပါသည်။

ချင်းပြည်နယ်တွင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် ပိုမိုရွေ့ပြောင်းလုပ်ကိုင်သည်မှာ အိမ်တွင်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနိုင်သော အလုပ်မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးများအတွက်အခြားတွင် အလုပ်ရနိုင်ချေပိုများသောကြောင့်လည်းကောင်းဖြစ်သည်။ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်မူ အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများထက် ပိုမိုရွေ့ပြောင်းလုပ်ကိုင်ကြသည်။ အကြောင်းရင်းမှာ အမျိုးသမီးများ၏ သွားလာမှုကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ ခွင့်မပြုခြင်း တို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။

၄.၂.၃။ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လက်လှမ်းမီမှု။ ။ လေ့လာမှုဦးတည်ဒေသအများစု၌ ထိရောက်သည့်ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများမရှိကြပဲ ကျန်းမာရေးအသိပညာပေးမှုကိုလည်း လုံးဝမရရှိကြကြောင်းတွေ့ရသည်။ အာဟာရမပြည့်မီခြင်းကို ကျယ်ပြန့်စွာခံစားနေကြရသည်။ ကျန်းမာရေးအသိပညာမရှိခြင်း၊ ငွေမရှိခြင်း၊ ကျေးလက်ဆေးပေးခန်းမရှိခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်သော ဝန်ထမ်းမရှိခြင်း၊ ဆေးဝါးကိရိယာမလုံလောက်ခြင်း၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲခြင်းတို့သည် ယေဘုယျအခြေအနေများဖြစ်ကြသည်။ လေ့လာမှုပြုလုပ်ခဲ့သောဒေသအားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများသည် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို အမျိုးသားများထက် ပိုမိုအသုံးပြုကြခြင်းမှာ အမျိုးသမီးများသည် အခြားမိသားစုဝင်များ၏ ကျန်းမာရေးလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းစောင့်ရှောက်ကြရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားများက ၎င်းတို့သည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနိုင်ရန်အတွက် အလုပ်များလွန်းသဖြင့် ကျန်းမာရေးအတွက် အချိန်မပေးနိုင်ပါဟုဆိုကြသည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမှလွဲ၍ ကျန်ဦးတည်ဒေသအားလုံးတွင် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အမျိုးသားများကသာ ဦးဆောင်ချမှတ်သည်ဟု ပြောကြသည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုရယူရန် အိမ်ထောင်သည် ချင်းအမျိုးသမီးများသည် ခင်ပွန်းသည်၏ ခွင့်ပြုချက်ကို ရရှိရန်လိုအပ်သည်။

လေ့ထုံးတမ်းများအရ အမျိုးသမီးများသည် အိမ်တွင်ကလေးနှင့် သက်ကြီးရွယ်အို၊ နာမကျန်းဖြစ်သူများနှင့် လင်ယောက်ျားကို ဦးစားပေးကာ အနစ်နာခံရလေ့ရှိသော ပုံသေကားကျကျသုံးမှုသည် အမျိုးသမီးများ၏ကျန်းမာရေးကို ဆိုးကျိုးဖြစ်စေရုံသာမက၊ အမျိုးသမီးများ၏တန်ဖိုးနှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးကျင့်သုံးမှုကိုပါ နှိမ်ချရှုမြင်ရာ ရောက်ပါသည်။

၄.၂.၄။ ပညာရေးလက်လှမ်းမီမှု။ ။ ရေဘေးအလွန်ကာလတွင် စာသင်ကျောင်းများအား ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးသည် အဓိကဗျူဟာကျသည့် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည်။ စာသင်ကျောင်းများပျက်စီးသွားသောဒေသမှ ဖြေဆိုသူများက ကလေးများကျောင်းတက်ရန် စာသင်ကျောင်းများသည် လုံခြုံမှုမရှိပါဟု ပြောဆိုသည်ဖြစ်ရာ ကလေးများ၏ (အထူးသဖြင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏) ပညာဆက်သင်ယူနိုင်ခွင့်ကို ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိသည်။ လူမှုစံနှုန်းများအရယောက်ျားလေးများမှာ စာတတ်မြောက်ရန် ပိုမိုလိုအပ်ပြီး မိန်းကလေးများမှာ အိမ်ထောင့်တာဝန်ထိန်းသိမ်းရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဆင်းရဲ၍ငွေကြေးမတတ်နိုင်သော မိဘများအနေဖြင့် ကလေးများအားလုံးကို ကျောင်းမထားနိုင်သည့်အခြေအနေတွင် ယောက်ျားလေးများကို ဦးစားပေးကျောင်းထားလေ့ရှိပါသည်။

အလယ်တန်းအဆင့်၊ အထက်တန်းအဆင့် ကျောင်းများသည် ရွာတိုင်းတွင်မရှိ၍ တက်ရောက်ရသည့်စာသင်ကျောင်းမှာ ဝေးလံပါက ကုန်ကျစရိတ်များခြင်း၊ အန္တရာယ်များခြင်း၊ မသင့်လျော်ခြင်းဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏ ပညာသင်ယူခွင့်ကို ပိတ်ပင်ခြင်းခံကြရပါသည်။

၄.၂.၅။ ကျား၊ မ ကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေပြု၍ အကြမ်းဖက်ခြင်း။ ။ ဦးတည်ဒေသ အားလုံးမှ ဖြေဆိုသူများသည် ကျား၊ မ ကွဲပြားမှုအပေါ်အခြေပြု၍ အကြမ်းဖက်ခြင်း ဆိုင်ရာ သဘောတရားများ၊ ဗဟုသုတများ နည်းပါးကြသည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကိုသာ အကြမ်းဖက်မှုဟု မှတ်ယူ ကြပြီး ထိခိုက်စေသော ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများကိုအခြေခံသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို မည်သည့်အခါမျှ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများထဲမှ အကြမ်းဖက်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် မမှတ်ယူ ကြပေ။ လင်ယောက်ျားများမှာ ၎င်းတို့၏ဇနီးမယားများအပေါ် အုပ်ထိန်းနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိကြောင်း၊ ဇနီးသည်သည် ခင်ပွန်း၏နောက်လိုက်ဖြစ်သည်ဟု အမျိုး သမီးအများစုက ယူဆကြောင်းတွေ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို လေးစားရန် ဟူသောအချက်ကို ဖြေဆိုသူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကမျှ မဖော်ပြ သော်လည်း ပါဝင်ဖြေဆိုသူအမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများက အကြမ်းဖက်မှုမဖြစ်ရန် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် လုံလုံခြုံခြုံဝတ်စားဆင်ယင်သင့်သည်ဟု ပြောကြသည်။ အဖွဲ့အစည်းအနည်းငယ်ကသာ ကျား၊ မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အမြင်ဖွင့် သင်တန်းများပေးနေသည်ကို ဤအကဲဖြတ်မှုတွင်တွေ့ရှိသည်။ အကြမ်းဖက်သော အမူအကျင့်များကို ဖြစ်မြဲပုံမှန်အနေအထားဖြင့် လက်ခံနေခြင်းသည် အန္တရာယ်အလွန် ကြီးပြီး ၎င်းကြောင့်ပင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ချိန်တွင် ပြဿနာများပိုမို ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံနိုင်ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုများရှိနေသော်လည်း လူကုန်ကူးမှု မရှိဟု ဆိုခြင်းမှာ လူကုန်ကူးမှုဟူသည်ကို အပြည့်အဝနားလည်သဘောပေါက်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၄. ၃။ ကျား၊ မ ရေးရာ ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်၊ အကျပ်အတည်းဖြစ်မှု၊ အခွင့်အလမ်းနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ချေများ

နေ့စဉ်ကြုံတွေ့နေရသော လူမှုရေးဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်ချက်များသည် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်များ၊ အကျပ်အတည်းဖြစ်မှု၊ အခွင့်အလမ်းနှင့် အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ချေများကို သတ်မှတ်ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

၄.၃.၁။ ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်များ။ ။ ဝင်ငွေရှာဖွေသော လုပ်ဆောင်ချက်ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်တွင် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများ၏ အခန်းကဏ္ဍအပေါ် ရှုမြင်ပုံတွင် အတော်အတန်တူညီကြသည်။ သို့သော် အိမ်မှုကိစ္စ များနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတို့တွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဆောင် ရွက်ခြင်းနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသမီးများခေါင်းဆောင်မှုတို့အပေါ် အမြင်သဘောထားနှင့် လက်ခံပုံတို့မှာ အဓိကကွဲပြားခြားနားပါသည်။ အိမ်မှုကိစ္စ ဆောင်ရွက်ခြင်းကို အမျိုးသားတို့၏စွမ်းဆောင်ရည်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ဆက်သွယ်ချက်တွင်လည်း ခေါင်းဆောင်မှု ကဏ္ဍကို ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိပဲ ၎င်းကို အမျိုးသားများအတွက် သီးခြားအရည် အသွေးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။

၄.၃.၂။ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ အကျပ်အတည်းများ။ ။
 ဝန်ဆောင်မှုမရှိခြင်း၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးဆိုးဝါးခြင်း၊ အခြေခံ အဆောက်အအုံများ မရှိခြင်း၊ အစာရေစာမလုံလောက်ခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက် မရရှိခြင်း၊ ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်းတို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် အားနည်းချက် အခက်အခဲများဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် ဆုံးဖြတ်ချက် ချပိုင်ခွင့်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် အခွင့်အာဏာနှင့် ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်မှု အဝန်းအဝိုင်း တို့တွင် အမျိုးသားများထက် ပိုမိုအခက်ကြုံကြပါသည်။

၄.၃.၃။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် အခွင့်အလမ်းများ။ ။
 လေ့လာမှုပြုလုပ်ခဲ့သောဒေသအားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် အခွင့်အလမ်းများ အဖြစ် ဝင်ငွေတိုးလုပ်ငန်းများနှင့် ငွေစုငွေချေးလုပ်ငန်း စီမံချက်များကြောင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ၊ လူမှုရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက် နိုင်သော အခွင့်အလမ်းများ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာစီမံချက်များကြောင့် အထက်တန်း ပညာရေး ဆက်လက်သင်ယူနိုင်သော အခွင့်အလမ်းများကို ဖော်ပြကြသည်။ ၈၀% သောဖြေဆိုသူများက ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အမျိုးသမီးများအတွက် အခွင့်အလမ်းများ မရရှိကြောင်းဆိုသည်။ ချင်းပြည်နယ်တွင် အိမ်ထောင်ပြုခြင်းကို အဓိကအခွင့် အလမ်းအဖြစ်ဖြေဆိုကြပြီး၊ ဒေသအတွင်းအမျိုးသမီးများအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းရှားပါးဆဲဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အမျိုးသားများက ၎င်းတို့၏ အခွင့် အလမ်းများအဖြစ် အတိုးနှုန်းသက်သက်သာသာဖြင့် ငွေချေးနိုင်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင် လုပ်ငန်းထူထောင်နိုင်ခြင်း၊ လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများမှပို့ချသော အမြင်ဖွင့် သင်တန်းများ တက်ရောက်ခြင်းနှင့် ကွန်ရက်၊ မိတ်ဖက်ကျယ်ပြန့်လာခြင်းတို့ကို ယေဘုယျဖော်ပြကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာများအပေါ်မူတည်၍ အမျိုးသမီးများသာမက အမျိုးသားများအတွက်ပါ ရရှိကြသော အခွင့်အလမ်းများ ကွဲပြားပါသည်။

၄.၃.၄။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် အကျပ်အတည်းဖြစ်နိုင်ချေများ ။ ။ အကဲဖြတ်ဦးတည်ဒေသအားလုံးမှ ဖြေဆိုသူများက အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ကဒ် ပြုလုပ်ခြင်း၊ သက်တမ်းတိုးခြင်းတွင် လုပ်ဆောင်မှုအဆင့်ဆင့်ကို ဖြတ်ကျော်ရခြင်း၊ ငွေပေးရခြင်းနှင့် မြို့နယ်ရုံးများအထိသွားရောက်လုပ်ဆောင်ရခြင်း၊ အချို့ဒေသများ တွင် ဗမာဘာသာစကားဖြင့်သာ ပြောဆိုရခြင်း၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးမချောမွေ့ မလွယ်ကူခြင်းတို့သည် အခက်အခဲအကျပ်အတည်းများကို ဖြစ်စေကြောင်း ဆိုကြသည်။ မှတ်ပုံတင်မရှိခြင်းကြောင့် အိမ်ထောင်စုမှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် ချေးငွေ လျှောက်ထားခြင်းတို့တွင် ဆက်လက်အခက်ကြုံကြရပြန်သည်။

၅

ရေဘေးအန္တရာယ်အတွင်း ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ လစ်ဟာမှုများ

“မြင်သာသောလတ်တလောလိုအပ်ချက်များနှင့် မမြင်သာသောပျူဟာကျသည့် ရေရှည်လိုအပ်ချက်များ၊ ထို့အတူ ဒေသရှိပြည်သူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်၊ အားနည်းချက်၊ အခွင့်အလမ်းနှင့် အကျပ်အတည်းတို့သည် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး၊ နေရာဒေသအလိုက် ပြောင်းလဲကွာခြားမှုရှိသည်။ သဘာဝဘေးဒဏ်များမှ ပြန်လည်နုလန်ထူနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာလူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီအလိုက်၏ စွမ်းဆောင်ရည်တို့သည် အဓိကကျသည်။”

၅. ၁။ ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လစ်ဟာမှုများ

နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် အလှူရှင်အဖွဲ့များသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှုများစွာကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်နေကြသော်လည်း ကောင်းမွန်ထိရောက်သည့် ပျူဟာမြောက်သော မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်မှုများ မရှိခြင်းကြောင့် လက်တွေ့တွင် အောက်ခြေရှိပြည်သူများသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို ကိုယ်နည်းကိုယ့်ဟန်ဖြင့် သင့်လျော်သလို ဖြေရှင်းတုံ့ပြန်နေကြသည်။ အဓိကလစ်ဟာမှုများမှာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုမရှိခြင်း၊ အသိအမြင်ဗဟုသုတအားနည်းခြင်းနှင့် ကြိုတင်သတိပေးသည့် စနစ်မရှိခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ပျူဟာများ စီမံချက်များ အများအပြားရှိသော်လည်း အောက်ခြေပြည်သူများ အဆင့်အထိရောက်အောင် ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။ အဓိကကျသော ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လစ်ဟာချက်များမှာ အစားအစာနှင့် ရေပေးဝေမှုမရှိခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ အထူးသဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုမရှိခြင်းနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ လိုအပ်ခြင်း၊ လုံခြုံသောနားခိုရာနေရာမရှိခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများ၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှု၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုရေးစွမ်းဆောင်မှုတို့အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားခြင်း မရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။

၅. ၂။ စေတနာ့ ဝန်ထမ်းများ၏ အမြင်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် တုံ့ပြန်မှု၌ စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် အရေးပါသည်။ စေတနာ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့များတွင် ကျား၊ မ ဇနီးအဖွဲ့များ ပုံသေကားကျ သတ်မှတ်ချက်များအရ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား စေတနာ့ဝန်ထမ်းများအကြား တာဝန်ယူမှု/တာဝန်ခံမှုနှင့် တာဝန်ခွဲဝေမှုပုံစံသည် အမျိုးသမီး စေတနာ့ဝန်ထမ်းများအပေါ် ပို၍ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေပါသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများနှင့် စံနှုန်းများ၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် ထားရှိသည့်အမြင်များသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေပြီး ခေါင်းဆောင်မှုနေရာအတွက်လည်း ငြင်းပယ်ခံကြရပါသည်။ ဤအချက်သည် အရေးပေါ်ဆိုင်ရာ စီမံချက်များ၌ ကျား၊ မ ဇနီးအဖွဲ့အစည်းအမြင်မှ ထည့်သွင်းစဉ်းစားလုပ်ဆောင်မှုများ လိုအပ်ချက်ရှိနေမှုကို သိသာထင်ရှားစေပါသည်။

၅. ၃။ ကျား၊ မ ဇနီးအဖွဲ့ တန်းတူညီမျှမှုဆိုင်ရာ လစ်ဟာမှုများ

ကျား၊ မ ဇနီးအဖွဲ့ တန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်းသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်တုံ့ပြန်ရာတွင်သာမက ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်စဉ်နှင့် အလွန်ကာလများတွင်ပါ အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျား၊ မ ဇနီးအဖွဲ့အစည်းအမြင်ဖွင့်သင်တန်းများ၊ အမျိုးသမီးများအား စွမ်းဆောင်ရည်

တည်ဆောက်မြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ၊ အမျိုးသားများအပေါ် မှီခိုမှုလျော့နည်းလာစေရန် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းဖန်တီးပေးခြင်းများအပြင် ထိခိုက်နစ်နာဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေသော လူမှုဓလေ့ထုံးစံနှင့် သတ်မှတ်စံနှုန်းများကိုဖော်ထုတ်ခြင်း၊ စိန်ခေါ်ပြောင်းလဲခြင်းများလုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

၅. ၄။ ရေဘေးသင့်

လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ မျှော်လင့်ချက်များ

အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်းမှရရှိသော ရေဘေးသင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ယေဘုယျမျှော်လင့်ချက်များမှာ ကောင်းမွန်သော လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ ကောင်းမွန်သောအိမ်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားရရှိမှုနှင့် စာသင်ကျောင်း၊ ဘုန်းကြီးကျောင်း၊ ဘုရားကျောင်းများကဲ့သို့ အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ယာယီနားခိုရာနေရာအဖြစ် အသုံးပြုသော အဆောက်အအုံများကို သဘာဝဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိသော အဆောက်အအုံများဖြစ်စေရန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့မိသားစုဝင်များနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ဘေးကင်းမှုနှင့် လုံခြုံရေးကို ဦးစားပေးသည့်အလျောက် ခံနိုင်ရည်ရှိသော အိမ်များနှင့် နားခိုရာအဆောက်အအုံများ၊ ကလေးများ၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဘဝလုံခြုံရေးတို့ကို အဓိကထားမျှော်လင့်ကြသည်။ အမျိုးသားများသည် လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် စနစ်ဖြစ်ပေါ်လာမှုတို့ကို ပို၍ အလေးထားမျှော်လင့်ကြသည်။ လူငယ်များက ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကောင်းမွန်မှု၊ စာကြည့်တိုက်၊ ဘောလုံးကွင်းကဲ့သို့ လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုတို့ကို ပိုမိုမျှော်လင့်ကြပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါတွေ့ရှိချက်များမှ ဖော်ပြသည့်မတူညီသော အုပ်စုများ၏တန်ဖိုးထားမှုများ၊ အသံများအားလုံးထည့်သွင်းစဉ်းစားစေမှုကို သေချာစေသော စည်းမျဉ်းများ၊ မူဘောင်များသည် ထိရောက်သေချာသော တုံ့ပြန်မှုနှင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုတို့အတွက် အရေးကြီးကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။

၆

ကောက်ချက်ချခြင်းနှင့် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

“ရေဘေးအန္တရာယ်အရေးပေါ် တုံ့ပြန်မှုတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ရှုဒေါင့်မှနေ၍ လစ်ဟာချက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြရန်လိုအပ်သကဲ့သို့ ကျား၊ မ ရေးရာ အသိပညာပေး အမြင်ဖွင့်သင်တန်းများ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်နေပါသည်။”

၆. ၁။ နိုင်ငံတော်အစိုးရသို့အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

- အမျိုးသားသဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီ (NDPCC) ၏ မူဝါဒများကို ကျား၊ မ ရေးရာအမြင် ထည့်သွင်းနိုင်ရန်အတွက် ပြန်လည် ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ဆောင်ရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာအမြင် ထည့်သွင်းခြင်းအတွက် နိုင်ငံရေးအရ စစ်မှန်သော တာဝန် ယူမှု/တာဝန်ခံမှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေချထားပေးရန်၊ NDPCC တွင် ကျား၊ မ ရေးရာအတွက် တာဝန်ခံပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးခန့်အပ်ထားရန်
- အရေးပေါ်စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်း၊ လက်တွေ့အသုံးချခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးအုပ်စုများပါ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက် နိုင်ခွင့်ကို သေချာစေသည့် မဟာဗျူဟာများထွက်ပေါ်လာစေရန်နှင့် အခြား ဆက်စပ်ယန္တရားများနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်မှု ထိရောက်အားကောင်းစေရန်
- ရပ်ရွာလူမှုအဖွဲ့အစည်းအဆင့် အရေးပေါ်စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုင်ရာ စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီး များ၏ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသည့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ပြုနိုင်စေရေး လုပ်ဆောင်မှု များကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ပေးရန်
- IASC နှင့် the Protection of Persons in Situations of Natural Disasters (2011) စသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာနှင့် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းသုံးလမ်းညွှန်ချက်များ၊ လူ့အခွင့်အရေး ဗဟိုပြု လမ်းညွှန်ချက်များအပေါ် အခြေခံသည့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ တုံ့ပြန်ခြင်းနှင့် ကုစားခြင်းဆိုင်ရာဆောင်ရွက်ချက်များ၊ အကောင်အထည်ဖော်မှုများသေချာစေရန်
- တုံ့ပြန်ခြင်းထက် ကာကွယ်တားဆီးရေးကို ပိုမိုအလေးပေးလုပ်ဆောင်ရန်

၆. ၂။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

- Inter-Agency Standing Committee (IASC) ၏ ကျား၊ မ ရေးရာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ အသုံးပြုလုပ်ဆောင်နေမှုများအပေါ် ကြီးကြပ်မှုပေးရန်
- အရေးပေါ်အခြေအနေဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားမှု သေချာစေရန်

၆. ၃။ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်များသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

- အရေးပေါ်ဆိုင်ရာတုံ့ပြန်မှုတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေချထားပေးမှု သေချာစေရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု၏ ကောင်းမွန်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အတွေ့အကြုံများဖလှယ်နိုင်ရန် နိုင်ငံတကာ၊ ဒေသတွင်းနှင့် ဒေသန္တရဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများ၊ ဖိုရမ်များကျင်းပနိုင်ရေးအတွက် စုစည်းပေးရန်
- သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို ထိရောက်စွာတုံ့ပြန်နိုင်စေရေးအတွက် အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ စာတတ်မြောက်နှုန်း မြင့်မားလာစေရေးအတွက် မူလတန်းနှင့် သက်ကြီးပညာရေးကို ပိုမိုထောက်ပံ့ပေးရန်

- ပြည်တွင်းမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ကျား၊ မ ရေးရာ တက်ကြွဦးဆောင်သူ ချန်ပီယံများကို ထောက်ပံ့ဖော်ထုတ်ပေးမှု သေချာစေရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာ အသုံးအနှုန်းနှင့် ရှုခေါင်းအမြင်များကို ၎င်းတို့၏ ထောက်ပံ့ကြေး ဆိုင်ရာ စီမံချက်အကဲဖြတ်မှုတွင် ထည့်သွင်းပါဝင်စေရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာနှင့် မတူကွဲပြားမှုကို အလေးထားဆောင်ရွက်သည့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုတို့အတွက် ငွေကြေးနှင့် လူ့အရင်းအမြစ်ခွဲဝေချထားမှုတို့ လုံလောက်မှု ရှိ မရှိကို အကဲဖြတ်ရန်၊ ယင်းလုပ်ဆောင်ချက်တို့အတွက် သီးသန့်ဘတ်ဂျက် ဖော်ပြပါရှိရန်

၆. ၄။ သုတေသနအဖွဲ့များသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

- သဘာဝဘေးအန္တရာယ် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ ကောင်းမွန်သောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတွေ့အကြုံများ သင်ခန်းစာများအပေါ် သုတေသနများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာ ထည့်သွင်းထားသော တုံ့ပြန်မှုဆိုင်ရာ စီမံချက်များရေးဆွဲခြင်း၊ ထိရောက်မှုရှိစေခြင်းတို့အတွက် အကြံပြုချက်များပေးရန်
- သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်နိုင်ခြေရှိသော ဒေသများအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ပုံစံအမျိုးမျိုး၊ ၎င်းတို့အတွက် ဝန်ဆောင်မှုများဆိုင်ရာ အခြေပြုမြေပုံများ ရေးဆွဲခြင်းလုပ်ဆောင်ရန်

၆. ၅။ ရပ်ရွာအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ဒေသန္တရ အဖွဲ့အစည်းများသို့ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

- သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်သောဒေသများတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းဆောင်ရွက်ရန်

- ရပ်ရွာလူထုများ၊ ပညာရှင်များနှင့်တိုင်ပင်၍ မတူညီသောအုပ်စုများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှု၊ ဝန်ဆောင်မှုများကို တန်းတူလက်လှမ်းမှီမှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာ၌ တန်းတူပါဝင်ခွင့်ပေးမှုတို့ သေချာစေရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာ အသိပညာပေးအမြင်ဖွင့်စီမံချက်များကို သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ပါဝင်စေရန်
- ကျား၊ မ ရေးရာကို အလေးထားသော တိုက်တွန်းနှိုးဆော်မှုအတွက် လိုအပ်သော ကျွမ်းကျင်သင်တန်းများ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပရန်
- သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်ချေရှိသော ဒေသများတွင် အမျိုးသမီးကွန်ရက်များတည်ထောင်ရန်နှင့် ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှုများ၊ စွမ်းဆောင်ရည်များနှင့် ယင်းအဖွဲ့များ၏ ဖြေရှင်းမှုယန္တရားများအကြောင်း ဗဟုသုတအသိအမြင် တိုးပွားစေရေးဆောင်ရွက်ရန်
- သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာတုံ့ပြန်မှုအတွက် အမျိုးသမီးများပါဝင်လုပ်ကိုင်မှုကို အလေးထားသည့် အစီအစဉ်များဖန်တီးရန်
- ဒေသခံအမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများသည် အရေးပေါ်အစီအစဉ်များ၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ၊ တုံ့ပြန်မှုများတွင် ကောင်းမွန်စွာစီမံခန့်ခွဲဆောင်ရွက်နိုင်မှုကို သေချာစေသည့် ရပ်ရွာအခြေပြုလုပ်ဆောင်မှုများအတွက် စည်းရုံးလုပ်ဆောင်ရန်

ဤအစီရင်ခံစာဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးပေးပါသော အောက်ဖော်ပြပါ အလှူရှင် အဖွဲ့အစည်းများအား အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

Norwegian People's Aid

Livelihoods and Food Security Trust Fund

